

Fredrik Kjellgren

MIN SVULSTIGA, TJOCKA FÅTÖLJ

*En personlig resa genom tycke,
smak, funktion, teknik och uttryck*

Examensarbete, Påbyggnadsutbildning i design 80p,
Högskolan för Design och Konsthantverk, Göteborgs Universitet.
Degree project, Design Master's level 80 credits,
School of Design and Crafts, Göteborg University.

HDK Högskolan
för
Design
och
Konsthantverk
vid
Göteborgs
universitet

Fredrik Kjellgren

MIN SVULSTIGA, TJOCKA FÄTÖLJ

*En personlig resa genom tycke,
smak, funktion, teknik och uttryck*

Examensarbete, Påbyggnadsutbildning i design 80p,
Högskolan för Design och Konsthantverk, Göteborgs Universitet.
Degree project, Design Master's level 80 credits,
School of Design and Crafts, Göteborg University.

Handledare: *Tina Sahlqvist*
Examinator: *Kersti Bülow Sandin*
Opponent: *Leo Gullbring*

SAMMANFATTNING

studiebesök Skimgruppen (Sveriges största reclinerföretag)

Kan reclinern med ett nytt uttryck men med bibehållen funktion, tilltala nya målgrupper? Kan möblers uttryck överordnas av dess funktion? Skulle detta i sin tur kunna visa på att uttryck är viktigare än funktion i valet av möbel?

Med utgångspunkt i den amerikanska reclinern arbetar jag med att behålla dess funktion men förändra uttrycket genom att lägga till historiska och personliga värden. Mitt syfte är att skapa en recliner som uttrycker mina värderingar och min livsstil. Vidare påverka min föreställning om reclinern som möbel och på det viset öppna upp för nya frågeställningar kring möbler i allmänhet.

Mitt mål med ”Min svulstiga, tjocka fåtölj” är att visa ett nytt sätt att använda befintlig mekanik och teknik med ny form och ytskikt. Fåtöljens utformning skall utgå ifrån de idéer jag har om var reclinern står idag, hur den uppfattas och vad jag själv vill ge fåtöljen för uttryck.

Resultatet är en recliner uppbyggd på små kuddar av olika sort och karaktär, där varje del länkas ihop med fåtöljens stålskelett. ”Min svulstiga tjocka, fåtölj” är tänkt att förstärka den rumsliga plats som en recliner tar och samtidigt ge en mer personlig karaktär till möbelen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 BAKGRUND	s. 7
2 FRÅGESTÄLLNING	s. 9
3 SYFTE	s. 10
4 MÅL	s. 10
5 AVGRÄNSNINGAR	s. 11
5:1 Tillverkningstekniska avgränsningar	
5:2 Målgruppsrelaterade avgränsningar	
6 METOD / UTVECKLING	s. 13
6:1 Tankeprocess	
6:2 Studiebesök på skinngruppen	
6:3 Ideutveckling	
6:4 utförandeprocess	
7 TEORI	s. 16
7:1 Val och behandling av litteratur / källor	
7:2 Val av perspektiv	
8 RESULTAT	s. 18
8:1 Mekanik	
8:2 Materialitet	
8:3 Rörelse / spak	
8:4 Sittställning	
8:5 Avslut / ben	
8:6 Kulör	
9 DISKUSSION	s. 22
10 REFLEKTION	s. 27
11 LITTERATURLISTOR	s. 29
11:1 Litteratur	
11:2 Andra källor / media	
11:3 Personkällor	
12 BILAGOR	s. 31
12:1 Reclinerns historia	
12:2 Tidplan	

I BAKGRUND

För många år sedan var jag utbytesstudent i USA, ett land som i sin möbelkultur speglar en splittrad möbeltradition och historia. Här fann jag reclinern, en fätölj som är fruktansvärd att se på men funktionell och mycket bekväm att sitta i. Vardagsrummet och de stora fätöljerna var samlingsplatsen för min värdfamilj. Här tittade man på TV, åt både frukost och middag och umgicks vid de flesta tillfällen. Detta beteende var något som först förbryllade mig, eftersom middagsbordet och köket alltid varit en självklar mötesplats för mig hemma i Sverige.

Sju år senare besökte jag en konferens i Virserum, som handlade om Hans J Wegners hyllade produktion av möbler. En av föredragshållarna, modejournalisten Susanne Pagold berättade om hur hon tolkat Wegners stolar som modeller eller smala kvinnliga kroppar. När hon under slutet av föredraget jämförde en av Wegners pinniga trästolar med en svart svulstig recliner bröt en vild diskussion ut om smak. I rummet befann sig både danska och svenska giganter inom möbeldesign, designstudenter samt professorer och lärare från HDK och andra designskolor. Diskussionen kom att kretsa kring god smak, där den svulstiga läderfätöljen hamnade i fokus. Den bespottades från alla håll utan minsta nyans i argumentationerna. Minnet av reclinerfätöljen från mitt utbytesår gjorde sig då påmint. Reclinern som en hel designelit nu, helt plötsligt och utan reflektion, sågade vid fotknölna. Pagold som från början hade för avsikt att leda diskussionen kring en mer feministiskt frågeställning fick nu se hur åhörarna blottade sina enkelspåriga innersta tankar kring design. Jag reagerade på att en fätölj kunde väcka så många känslor och nu även hos mig.

Förra året medverkade jag i HDK:s monter, *Love a Fair*, på möbelmässan i Milano. Då jag inte stod i montern för att ta emot nyfikna besökare gick jag och tittade på delar av den enorma mässan. För att på något sätt

organisera hela vandringen startade jag från den första mässhallen i anslutning till entrén. Här trodde jag att de, enligt mig, stora designföretagen som exempelvis Edra, Moroso och Minotti skulle ha en självklar plats. Entrén var istället raka motsatsen då ett hav av svulstiga och färgglada recliners tog det dyraste utrymmet. Förvånad återvände jag hem med en stor nyfikenhet kring denna, i designkretsar, sällan nämnda möbel.

Gamla möbler och ting, ofta med en historisk anknytning har varit en viktig del av min uppväxt. Sedan barnsben har jag fått höra historier om alla möbler i min mormor och morfars hem. Historierna om förvaringskåpet som stod i morfars barndoms familjegård, silverservisen som användes vid festliga tillfällen och de mörka trästolarna som brukats i fyra generationer, kan jag vid det här laget utantill. Den personliga favoriten är den svarta ovala och fint målade prydnadskudden av Sigrid Hjertén. Alla dessa minnen är något jag först nu börjat ta till mig och använt som inspiration i mitt arbete. Prydnadskudden är den pryl som fortfarande förbryllar mig. Dess funktion är enbart att vara vacker och någon gång då och då fungera som början på en historia som tar en långt ifrån Sveriges gränser.

Med utgångspunkt i den amerikanska reclinern arbetar jag med att behålla dess funktion men förändra uttrycket genom att lägga till historiska och personliga värden.

2 FRÅGESTÄLLNING

Kan reclinern med ett nytt uttryck men med bibehållen funktion, tilltala nya målgrupper? Kan möblers uttryck överordnas av dess funktion? Skulle detta i sin tur kunna visa på att uttryck är viktigare än funktion i valet av möbel? Kan reclinern som möbel förändras i dess form och uttryck så att människor med en mer nutida och trendkänsligt förhållningsätt kan appelleras till den?

*How
La-Z-Boy
brought
Dad's Lib
to our house on
Father's Day.*

Chevron Chemical Company Fibers Division, Olonton, Md.

Here I am with a wife, a pre-teen daughter—and a female hound that specializes in female pups. If it wasn't for young Mike, I'd be completely surrounded with no place to really call my own. Until I met La-Z-Boy—that's a chair. One day, while seeing the girls at their favorite store, I sat in my first Rockina-Rocker. This La-Z-Boy chair does everything for a man except fetch his slippers. You just lean back, extend the foot rest rocker. Or lean back to full recline and just grab a snooze. Which is what I was doing when I got this great idea.

The idea was to show Barbara, my wife, how really good-looking a reclining chair is. And so gether to lead through the fabrics—made of Vectra olefin fiber. The rugged fiber that stands up to spills, stains, abrasion—so I can enjoy my chair in

peace without a lot of nagging and elbow napping. From this Father's Day on, I'll be enjoying comfort, quiet and that La-Z-Boy lean-back and snooze action. All that and Vectra, too. If you want some La-Z-Boy Rockina-Rocker action this Father's Day, start aptating now.

**LA-Z-BOY RECLINING CHAIRS
ON SALE NOW
FOR FATHER'S DAY**

ALL The States Everywhere
For free color brochure,
write LA-Z-BOY
Dept. 12172,
Muskegon, Michigan 49516

La-z-boy reklamkampanj 1958 - den första reclinerfåtöljen

3 SYFTE

Uttryck har varit huvudfåran i mitt examensprojekt. Vad berättar en möbel för mig första gången jag ser den? Reclinern har varit mitt verktyg för att försöka svara på frågan. Den har gett mig möjlighet att förändra och utforska mina och andras uppfattningar kring funktion i relation till uttryck. Min åsikt är att reclinern är en möbel som i Sverige både har kommit att bli synonymt för dålig smak och samtidigt en symbol för materialistiskt välstånd. För mig har det varit en fåtölj med en enormt bra komfort men också en möbel som jag aldrig själv skulle förmå mig att köpa. Varför då? För att förstå det har jag försökt att gå till djupet med mina egna värderingar, varför jag tycker som jag gör och hur min bakgrund påverkat mig. Alla dessa värderingar har jag sedan laddat mitt examensarbete med och den fåtölj jag tagit fram.

Mitt syfte är att skapa en recliner som uttrycker mina värderingar och min livsstil. Vidare påverka min föreställning om reclinern som möbel och på det viset öppna upp för nya frågeställningar kring möbler i allmänhet.

4 MÅL

Mitt mål med ”Min svulstiga, tjocka fåtölj” är att visa ett nytt sätt att använda befintlig mekanik och teknik med ny form och ytskikt. Fåtöljens utformning skall utgå ifrån de idéer jag har om var reclinern står idag, hur den uppfattas och vad jag själv vill ge fåtöljen för uttryck.

5 AVGRÄNSNINGAR

5:1 Tillverkningstekniska avgränsningar

”Min svulstiga, tjocka fåtölj” har en komplicerad struktur. För att dess ryggstöd och fotpall skall kunna fällas fram och tillbaka har tillverkarna tagit fram en förfinad teknik och mekanik. Min intention är att använda mig av denna teknik så mycket som möjligt. Jag vill utveckla det vi ser och bedömer med våra känslor. Därför har jag valt att arbeta med ytskiktet och formen på sittytan men inte själva stommen och dess teknikaliteter. Avsikten är att skapa ett ytskikt och en form som är adapterbar med en recliners befintliga teknik och struktur.

Den befintliga stommen som är begagnad och köpt på Smyrnakyrkans loppmarknad går inte att lackera om, eftersom mekaniken inte tillåter att man tar isär delarna. Detta medför att färgen på denna del inte överensstämmer med de delar som är tillverkade i efterhand. Mötet mellan den egentillverkade stommen och grundstommen hade kunnat utvecklas vidare, men har inte prioriterats i examensarbetet pga tidsskäl.

5:2 Målgruppsrelaterade avgränsningar

En recliners stomme är många gånger skyddad av stoppning och tyg. Eftersom stommen till ”Min tjocka svulstiga fåtölj” inte är skyddad kan barn som leker med fåtöljen komma att skadas. Detta är något jag valt att inte försöka lösa då det inte ingår i min frågeställning. En annan fråga som kommit upp är ifall möbelen skulle ha fler funktioner som många av dagens recliner har. Min inställning till tilläggsfunktioner, så som mugghållare, inbyggd massagefunktion etc, är något som jag heller inte vill lägga till eftersom det skulle kunna ta fokus från fåtöljen som helhet.

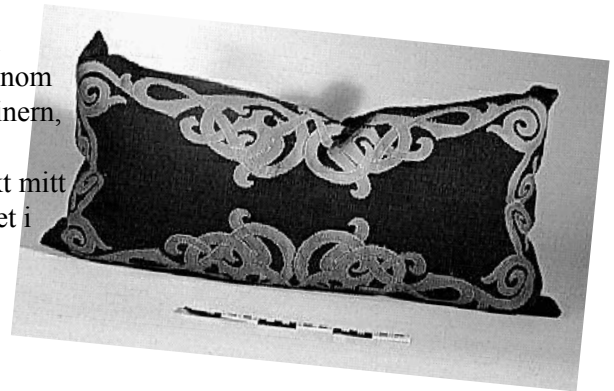
Vid de samtal kring reclinerfåtöljen som fenomen, har det många gånger kommit fram ett klassperspektiv. De flesta inom designvärden har starka värdeomdömmen om de personer som kan tänka sig att köpa en recliner. I mitt examensarbete har inte klassperspektivet tagits med i någon större utsträckning. Utan att gå på djupet i en sådan fråga blir diskussionen kring klass förenklad, vilket gjort att jag undvikit att fördjupa mig i ämnet. Istället har jag valt att vara mer generell, inordnat klassperspektivet till sociala sammanhang.

6 METOD & UTVECKLING

6:1 Tankeprocess

I min tankeprocess har jag valt att utgå ifrån mig själv och min uppfattning om design i stort och prövat dessa på min recliner. Prydnadskudden har varit i bakhuvudet under processen eftersom jag har velat förena fåtöljen med kuddarnas uttrycksmässiga värde.

Fåtöljen har fungerat som en katalysator för mitt designtänkande. Dess funktion, uttryck, teknik och bakgrund har utmanat mitt sätt att se på design. Genom att förhålla sig till en typ av produkt i mitt fall reclinern, har jag reflekterat och i många fall omprövat mitt förhållande till tycke och smak. Reclinern har väckt mitt ifrågasättande kring design och hur jag ser på ämnet i stort.

6:2 Studiebesök på skinngruppen

För att ta reda på mer om denna möbel gjorde jag ett studiebesök på Skinngruppen i Göteborg. Här säljs mängder med recliners i olika färger och former. Upplägget på Skinngruppen fungerar som en bilsalong där alla får tillgång till en egen säljare. Johan Eriksson är en av säljarna, förklarade hur man kunde välja olika tio olika skinnsorter som klädsel samt vilka olika tillval på underrede som fanns. Han visade särskilt stolt den både gungande och snurrande varianten på fåtölj som en svensk hade uppfunnit. Den har revolutionerat hela branschen sa han. Det fanns också varianter där spaken som faller ner ryggen och för upp fotpallen nu ersatts med en fjärrkontroll. Som tillägg kunde man också få massage inbyggt i ryggen på fåtöljen. På frågan vad en recliner kostade svarade han mig att priserna låg mellan femton och femtio tusen kronor. Men samtidigt ville han påpeka att det mestadels var vanliga Svenssons som kom hit och köpte. Under senare år hade även en allt högre andel invandrare blivit deras kunder.

Reclinern är den möbeln som omsätter mest pengar av alla stoppade möbler i världen. Fyra miljarder dollar/år.

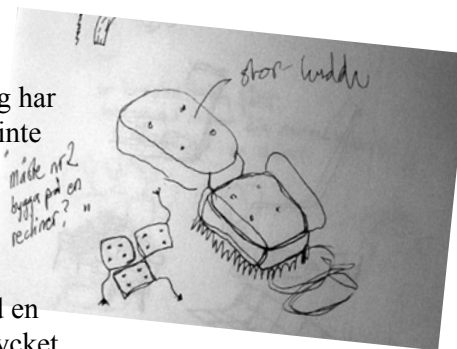
(www.npr.org 2006-03-19)

6:3 Ideeutveckling

En recliner uppbyggd på små kuddar av olika sort och karaktär, där varje del länkas ihop med fåtöljens stålskelett. Den är tänkt att förstärka den rumsliga plats som en recliner tar och samtidigt ge en mer personlig karaktär till möbeln. Kuddarna kan varieras i storlek, en mindre under nacken och större vid knävecken. Valet

är individuella kuddar föll sig naturligt eftersom jag har växt upp i ett hem med prydnadskuddar som man inte fick sitta på.

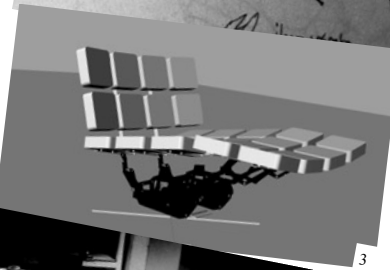
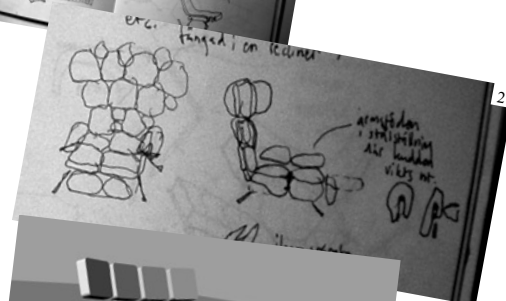
Karaktären och det visuella budskapet förutom att det är en recliner, hade i mönster, struktur och färg kunnat appliceras på kuddarna. För att iden skall kunna genomföras behövs ett starkt samarbete med en tygleverantör. Tygföretaget Kvadrat hade passat mycket bra, inte minst pga deras samarbete med Tord Boontje och Moroso.

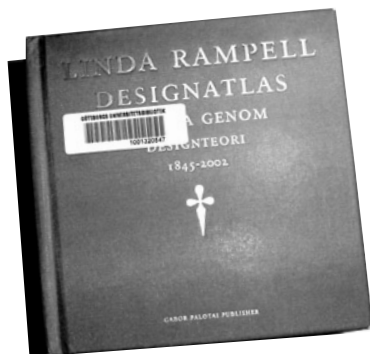

6:4 utförandeprocess

I projektet har jag arbetat i skala 1:1. Jag har mestadels gått direkt från pappersskiss till att arbeta med den fysiska modellen. Endast när det har krävts mer komplicerade uträkningar eller simuleringar har 3D moduleringsprogrammet Rhino för mer exakt visualisering och Autocad för ritningsunderlag använts.

På Smyrna inköptes två stycken kraftigt mönstrade och illa åtgångna reclinerfåtöljer. Dessa fåtöljer har dels använts för att ta fram den prototyp som är slutprodukten i examensarbetet och dels för att få en uppfattning om hur möbeln traditionellt sett är uppbyggd. I ett tidigt skede bestämde jag mig för att samarbeta med det danska textilföretaget Kvadrat. Detta efter att ha sett företagets mycket drivet och vågat samarbete, *Happy ever after*, med designern Tord Boontje och möbelföretaget Moroso. Textildesignen Fanny Aronsens kollektion för Kvadrat, fastnade jag för då den påminde om prydnadskuddar som ska klä fåtöljen. Aronsens taktila bearbetning och variation av mönster kommer förhoppningsvis att ge det uttryck jag vill skapa.

7 TEORI

7:1 Val och behandling av litteratur/källor

Inom designområdet har det varit svårt att hitta intressant teori. Därför var det till stor hjälp att läsa delar av Linda Rampells doktorsavhandling, *Designatlas*. Arkitekturteorin har gett inspiration och förklaringar till vad jag har velat uppnå med det här arbetet. I de texter jag läst har jag medvetet bytt ut ordet *arkitektur* med ordet *design* för att pröva mina tankar kring design med hjälp utifrån dessa arkitekturteorier. Etnologen Eva Londos doktorsavhandling *Uppåt väggarna i svenska hem*, var redan innan mitt examensarbete en källa som gav mig en förståelse i hur människor ifrån olika klasser använder och konsumerar föremål.

”Arkitekter är ovana att titta på omgivningen utan att fälla värdeomdömen, eftersom den moderna arkitekturen är progressiv, rentav revolutionär, utopisk och puristisk; den är missnöjd med det existerande betingelserna. Den moderna arkitekturen har varit allt annat än tillåtande: arkitekter har föredragit att ändra den existerande omgivningen snarare än att förstärka det som finns där.

(”Venturi Robert, Scott Brown Denise, citat ur ”Innebörden i A&P:s parkeringsplatser eller att lära från Las Vegas”, Kairos Arkitekturteorier nr 5, Raster Förlag, 1999)

Mies Van De Rohes axiom² ”Less is more” är fortfarande ett begrepp som de flesta helt oreflekterat har som motto. Detta medför ständigt nya designade produkter som alla är varianter på minimalismens och de gamla modernisternas designklassiker. För min del är Robert Venturis axiom ”less is a bore” en öppning i vad jag som designer har möjlighet att skapa och utforska. Funktion kan genom nya vägar inte enbart innebära god sittkomfort utan ge ytterligare dimensioner de produkter man tar fram.

(²Ett **axiom** (av grekiska *axioma*) är en grundsats som kan accepteras utan bevis, genom konvention eller som kan antas vara självklart sann.)

"Postmodern design bottnar i vad Lloyd Jones benämner "redskapsestetik". En åskådning inom vilken "alla designade objekt" betraktas och bedöms utifrån hur pass väl de fyller sin funktion som redskap. Jag anser att Llyoyd Jones resonemang är utvecklingsbart i relation till hur historikerna skriver om postmodern design. För när redskapsestetik "god" design och funktionalism, utgör historikerns egna smakpreferenser, så medför det att den postmoderna designen, som bland annat ifrågasätter "god" design och funktionalism, behandlas som en lös stil. Just som vore stilen en ovidkommande etikett fastklistrad på föremålet."

(Rampell, Designatlas s64)

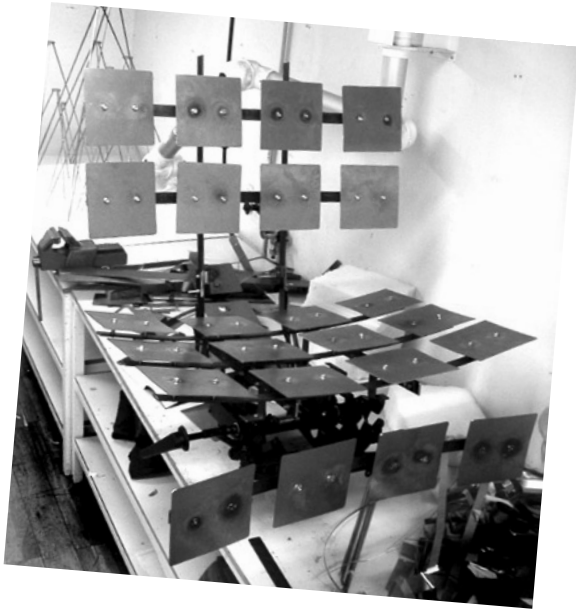

7:2 Val av perspektiv

Mitt teoretiska förhållningssätt kring arbetet är följande: Reclinern är en mycket komfortabel och ergonomisk fåtölj men förkastad i designkretsar. För att fler ska uppleva möbelen positivt, framförallt en yngre och mer vital målgrupp, behöver reclinern få en förändrad form samtidigt som funktionen bibehålls. Genom att förändra de värden som har skapat reclinern (en svulstig stoppning, solid utformning, blankt läder och grovt tyg) och tillsätta nya är det min övertygelse att man kan se möbelen på ett nytt sätt. Det är inte dess funktion i sig som är hindret utan dess värdeladdning och senare dess stereotypa uttryck som ligger till grund för min målgrupps fördomar kring möbelen.

17) Robert Venturi, Grandmother Sofa, 1984

8 RESULTAT

”Min svulstiga, tjocka fåtölj” är resultatet av mina tankar, idéer och visioner om hur en recliner kan se ut. Jag har behållit alla funktioner som en ”vanlig” recliner har (spak som fäller fram fotpall, gungfunktion, justerbart ryggstöd mfl.). Det jag har förändrat jämfört med den typiska reclinermodellen är att jag låtit fåtöljens mekanik bli synlig. Skelettet (mekaniken) i reclinerstolen har sedan bundits samman med ett nytt ben, ny sittstomme och sitts.

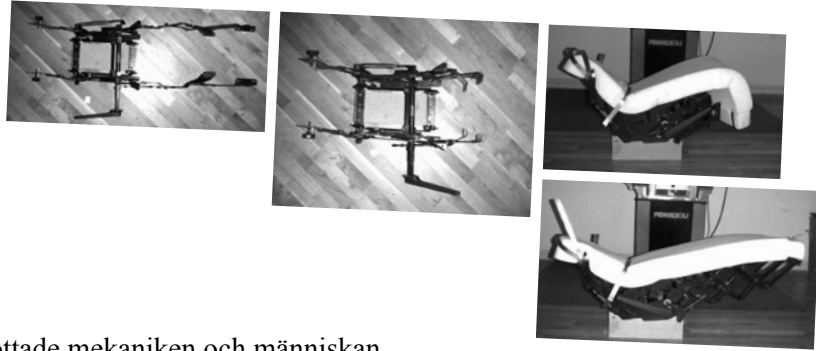
8:1 Mekanik

För att ge reclinern ett personligt uttryck togs den svulstiga och överdimensionerade stoppningen som recliners har bort, men också för att frigöra dess mekanik. Denna stålkonstruktion var en mer komplicerad konstruktion än väntat. Genom att synliggöra stålkonstruktionen försvinner till stor del det möblens typiska utseende. Stålskelettet blir ett nytt inslag som tydligare visualiserar fåtöljens funktioner. Ett annat argument för att befria stålkonstruktionen från dess skal var att ge fåtöljen en hårdare och mer mekanisk design. Genom att skala av fåtöljen tror jag att betraktaren kan se reclinern på ett nytt sätt.

8:2 Materialitet

Själva sitsen är uppbyggd på 28 stycken individuella kuddar. Dessa kuddar ger ytterligare en dimension av detaljering till möbeln. Här blir kontrasten till mekaniken som störst. Mitt personliga uttryck har genom kuddarna fått sätta sin prägel på fåtöljen. Genom att använda nio olika strukturer, nyanser och kvalitéer av tyg försöker jag här åstadkomma en variation som gör stolen mer emotionell även när man sitter i den. De olika strukturerna kan kännas av med handflatan och skapa ytterligare en upplevelse av fåtöljen.

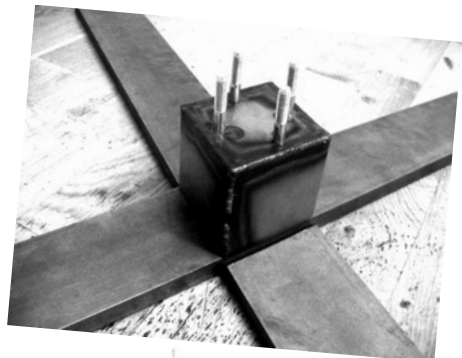
8:3 Rörelse/Spak

Länken mellan den blottade mekaniken och människan förstärks av den utsmyckade spaken. Den går från att vara funktionell till att förstärka fåtöljens identitet. Utsmyckningen på spaken är väl detaljerad, nästan i så stor grad att den kan upplevas som ett hinder att använda den. För att förändra stolens funktion måste man använda sig av och röra vid den sköra utsmyckningen på spaken. Något som kan uppfattas sensuellt.

8:4 Sittställning

Fåtöljens ryggstöd går att böja bakåt något lägre än brukligt. Den som sitter i fåtöljen ska utmanas att undersöka fåtöljens olika sittmöjligheter. Man tvingas att hasa ner och fälla ut det mycket långa fotstödet om man vill ha stöd för hela kroppen. Genom detta får den som sitter i fåtöljen en mycket slapp sittställning som för många kan uppfattas provocerande. Brukaren får på så sätt ta ställning till om det är rätt att sitta på det viset.

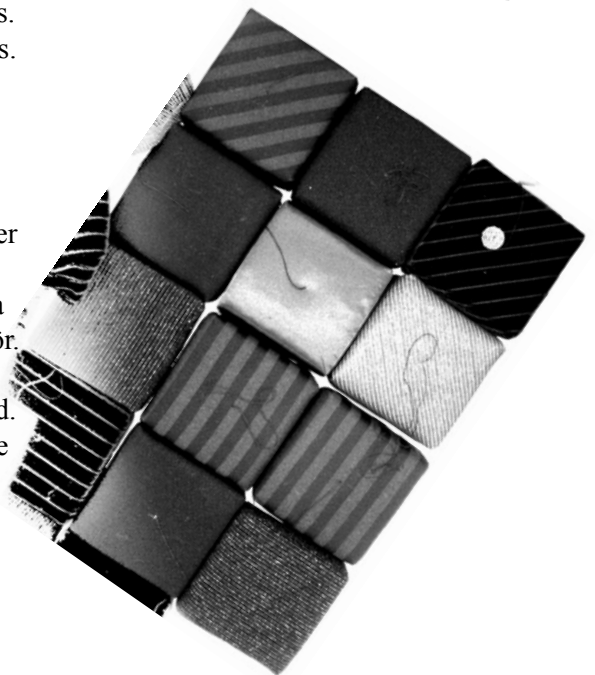

8:5 Avslut/Ben

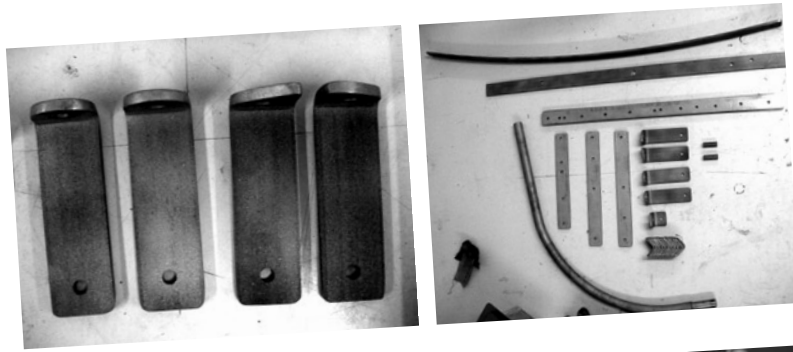
En fåtölj får aldrig skämmas. Dess avtryck skall vara tydligt. Stommen avslutas i ett ben format som ett kryss. Krysset som symbol förstärker fåtöljens vilja att ta plats.

8:6 Kulör

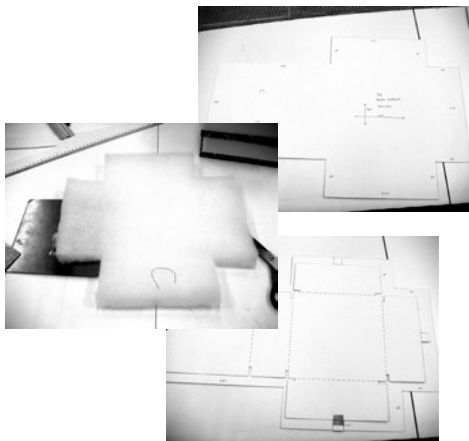
Svart är färgen som binder samman hela fåtöljen och ger den ett karaktäristiskt uttryck. Den befintliga stommen har en pulverlackerad blank svart yta medan den övriga konstruktionen fått en strukturerad matt grafit svart kulör. Kuddarna är klädda med Fanny Aronsens tyg och går i en gråsvart skala likaså detaljering på knappar och band. De mörka tonerna skapar lika mycket mystik som att de sammanbinder stolens varierande karaktär.

Delar till den nytillverkade stommen innan den matta grafitsvarta pulverlacken ska apliceras

Mallar för sitsen

Fanny Aronsens svartvita kollektion

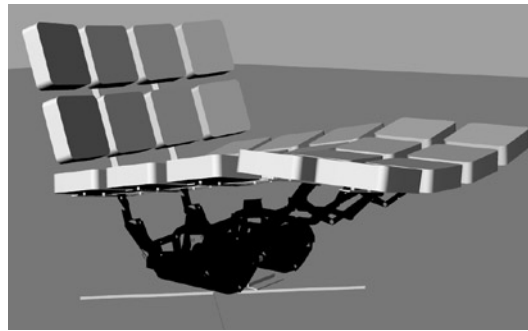

Unika knappar, kedjer och spets från Knappkarlsson innan applikation på kuddarna

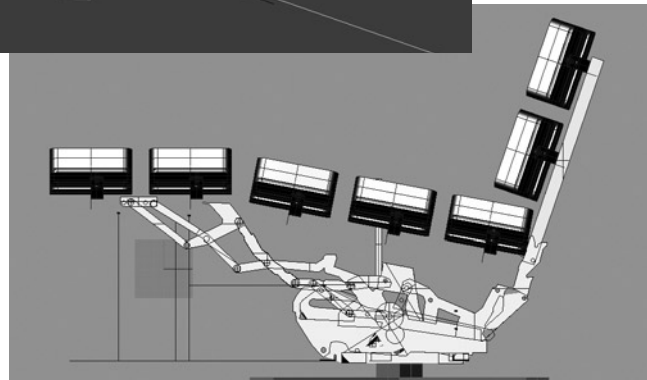
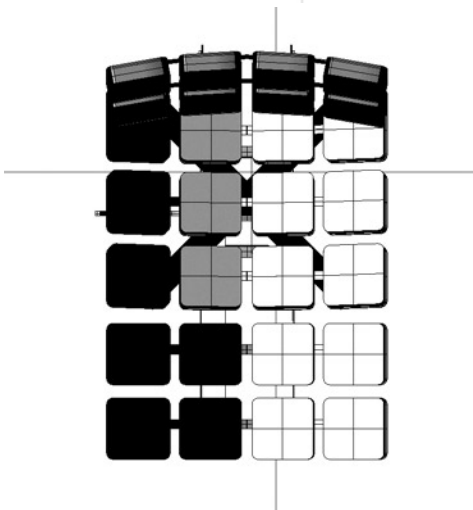
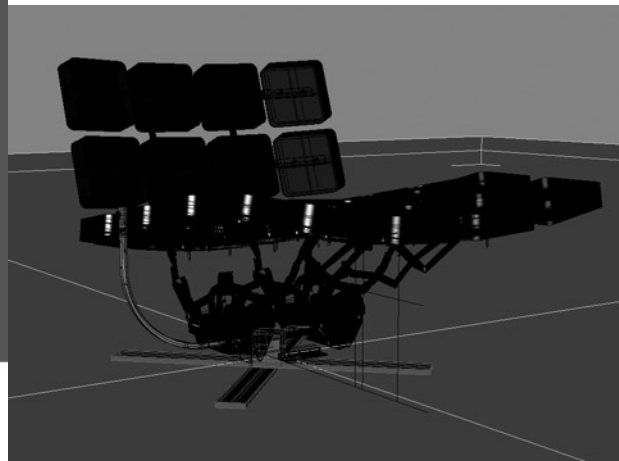
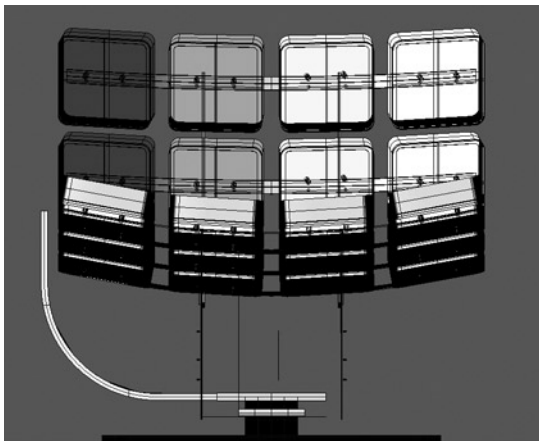
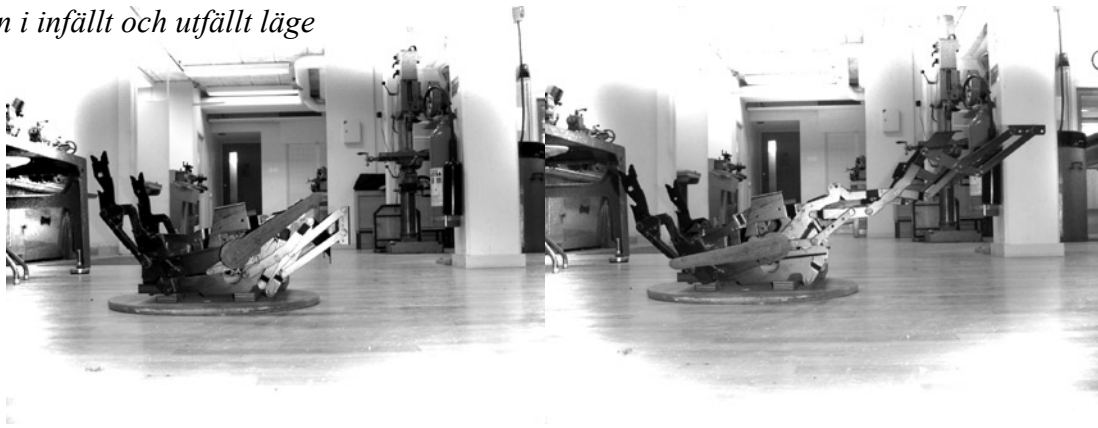

Studie av fåtöljen innan ytskiskikt

Stommen i infällt och utfällt läge

Skisser i Rhino visar fåtöljens form utan materialitet

9 DISKUSSION

Om man förhöll sig till möbler som till förälskelser skulle min fascination till recliners vara förbjuden kärlek. En otrohetsaffär där bemötandet är passionerat i det fördolda men också mycket mer återhållsamt i det publika. Hur kommer det sig att jag har ett så ambivalent förhållande till denna möbel? Med tre olika ingångsvinklar ska jag försöka besvara detta.

Varför är personligt uttryck och dess historia så viktigt för mig? Antagligen för att saker får sitt värde när de hamnar i ett personligt sammanhang. När man tänker efter så kan man ofta berätta en mängd historier om sakerna i sitt hem. De kan vara förknippade med roliga händelser eller personer man kommit i kontakt med.

”Hemmet som scen. Erving Goffman anlägger ett dramaturgiskt perspektiv på samhället och dess individer (Goffman 1974). Enligt detta uppträder vi alla som aktörer i ett skådespel, där det främst gäller att göra intryck på publiken – våra medmänniskor – som tolkar vårt agerande. Spelet försiggår med växlande framgång på flera scener, offentliga och privata. Arrangemanget av scenen eller miljön, som Goffman benämner ”setting”, är ett viktigt led i föreställningen... Nonchalans och ovilja att upprätthålla dessa kategorier kan leda till både privat och sociala konflikter.”

(Londos, ”Uppåt väggarna i svenska hem”)

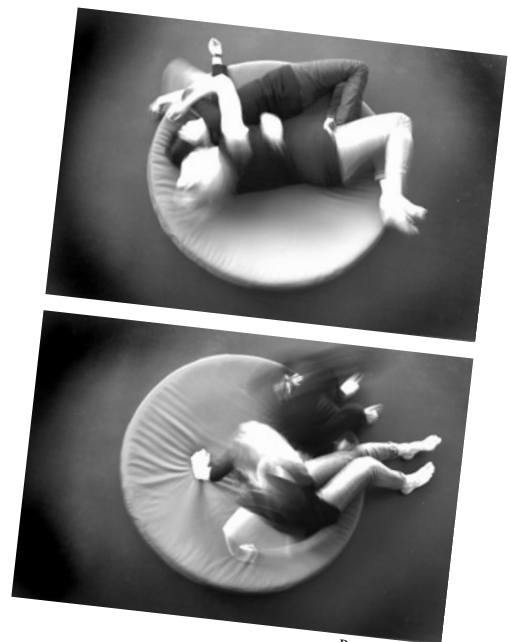
Är det en synd att sitta skönt? Att sitta skönt var i min uppväxt en klassfråga. ”Sitt rakt i ryggen” var en ofta återkommande kommentar när jag satt på middagar med slakten. Denna kollektiva uppfostran var ett steg i den bildningsprocess som skulle göra mig till en mer väluppfostrad man. Min familj lyckades tyvärr inte helt. Idag sitter jag som en säck potatis i varje sittmöbel. Det är ingen revolt, jag sitter helt enkelt bättre på de flesta stolar om jag inte följer ryggstödets vinkel. I ett samtal

Snooze Rock, Blå station

med vd:n för Blå Station Johan Lindau, gjorde han mig uppmärksam på hur stelbent diskussionen av sittvinklar på möbler är idag. Han hade på ett seminarium blivit tillfrågad vad den bästa vinkeln på en fåtölj var. Svaret hade varit att det självklart inte fanns någon optimal vinkel från ett användarperspektiv, eftersom det är individuellt hur man sitter. Stolen "Snooze Rock" är en intressant design som bygger på Lindaus filosofi. En fåtölj med mycket starkt sluttande ryggstöd, där kroppen hamnar i en nästan liggande ställning.

Under möbelprojektet "Love a fair" skapade jag möbeln "Parabolic love". En svagt sluttande konkav ligg/sittmöbel som med sin parabolform på 1,3 m i diameter bäst placeras på golvet utan underrede. Motivet till möbelns form var att skapa en intimitet mellan två förälskade människor. Den konkava vinkeln gjorde att man "föll" in i fåtöljen och på det sättet blev mer intima. Responsen från allmänheten var inte odelat positiv. Som experiment tyckte nog de flesta att möbeln var rolig men när man började tala om funktion lät det på ett annat sätt. "Den är inte funktionell" var mångas svar på frågan om personer hade kunnat tänka sig att ha den hemma. Varför då? Funktionalitet mäts helt enkelt enbart utifrån redan satta ramar. Jag anser att Parabolic Love har uppfyllt sitt syfte, i och med att den uppfyller de tänkta funktionerna. Men går det att resonera på det viset? En möbel funktionalitet mäts i allmänhet mot andra möbler. Är min stol bättre anpassad än andras för att sitta i? Resonemanget faller då man inser att man sitter på olika sätt beroende på en mängd faktorer. Man sitter på olika sätt i samma möbel beroende på hur man mår, vem/vilka man är med, vilken situation man befinner sig i osv. Min slutsats är att möblers funktion har en starkare koppling till hur vi är vana att se oss själva i en specifik situation, snarare än att vi verkligen eftersträvar den sanna funktionaliteten i möbler. Med reclinern som utgångspunkt skapar man på det sättet en ambivalens

Parabolic Love

i mötet mellan person och möbel. Genom att man är tvungen att själv reglera sin sittkomfort blir man mer varse om hur man sitter. Man blir tvungen att ta steget till att handla själv.

“The horizon of chair design seems to be the horizontal, with ever bolder reclining angles. Theoretically, if the body does not slip, a wider angle means less pressure on the spinal column. The idea is not new. Jefferson wrote leaning back with his legs propped on a padded extension; Mark Twain and Winston Churchill also liked to stretch out with their heads supported. The ultimate laid-back executive seating, Nils Diffrient’s Jefferson Chair, is a business lounge chair with its own table and computer monitor support. It is less a thing than a place--at \$6,500 for chair plus ottoman it was the world’s most expensive production chair; its original manufacturer went out of business after the stock market crash of 1987. It is now made by the Alma Group in Elkhart, Indiana, at the same widely discounted list price. In Middle American price brackets the La-Z-Boy and Barcalounger recliner chairs, once despised by aesthetes, now earn respect from ergonomists and designers, and may influence office chair design. (Harper’s Magazine’s “Index” feature recently reported volume”purchases by the CIA.) Meanwhile some chair designers report that Silicon Valley programmers, always in the sedentary vanguard, are looking for extra reclining room. At last the headrest, once a mere status-driven “nimbus” in the phrase of the designer Emilio Ambasz, may actually have a function.

(“The Homosapiens became Homo sedens- and at what cost? Edward Tenner, November-December 2001 Harvard Magazine)

Är möbelen som funktion död? Går det att särskilja fåtöljens olika funktioner? Genom klassifikationer delas den upp i olika ”familjer” och typer. Ibland lägger man

till en ny funktion som ett fotstöd, ett armstöd eller ett huvudstöd. I och med detta, har man skapat någon ny funktion? Förändrar det förutsättningarna för att man skall kunna sitta, vila, samtala m.m? Många gånger kan man göra det oavsett hur funktionerna är utformade. En spak och dess mekanik möjliggör förändringar av sittläget vilket bidrar till en ytterligare funktion. Men är det funktionen i möbelen som uttrycker dess särart? Min uppfattning är att så inte är fallet. Uttrycket och historien om möbelen skapar de stora värdena. Bilden av fåtöljen är starkare än dess verkliga funktion.

Vad som är fascinerande med möbler är inte dess funktion i första hand utan dess uttryck. När man väl kommit på hur man ska möblera ett rum, börjar en ofta omedveten process att välja möbel utifrån ens sociala sammanhang. Klasstillhörighet, ålder, kön, etnisk tillhörighet och tradition tror jag är avgörande variabler när man införskaffar möbler. Utan att märka det påverkar möbler vår känsla av komfort och välbehag, men också bilden av oss själva och andra. Liksom kläder, är möbler budbärare där sändaren skickar ut signaler som mottagaren tolkar och bedömer. Direktörsstolen, den svarta skinnsoffan, Ikeas pinnstol, bokhyllan Billy, PH-lampan och reclinern, alla dessa möbler berättar många gånger om den eller de personer som brukar dem. Ofta utnyttjas möbler för att tala om vem man är och vilken identitet man vill skapa samt förmedla.

Om reclinern har sitt tydliga uttryck i sin inneboende funktion så har jag försökt att ladda fåtöljen med mina minnen från min uppväxt med utsmyckade prydnadskuddar. Att jag har valt prydnadskuddar beror på ett starkt minne som jag bär med mig. Det är en kudde som Sigrid Hjertén har broderat och målat på som finns i mina morföräldrars hem. En mörk svart kudde, broderad och utsmyckad med målade mönster på. Då var den en märklig men trygghetsingivande attiralj i

den långa strikta soffan som man aldrig fick sitta i. Idag symboliserar den de traditionella och historiska värden vi alla behöver för att sätta sig själv i ett sammanhang. Den har också fått mig att ställa en rad frågor. Varför får man inte sitta på en prydnadskudde? Kan prydnadskudden fungera som länk mellan det sinnliga och funktionella? Kan en möbel ha ett större värde än funktionen den från början var tänkt till?

”Min svulstiga tjocka fåtölj” är en hybrid av en funktionell och sittvänlig fåtölj där ytskikten (sitsen) har ett utseende som ska påminna om prydnadskuddar. Kan denna kollision av funktion och yta skapa nya värden? Eller tar den ena faktorn ut den andra? När man inte längre tar en möbels värden och utvecklar dem i den riktning de från börja var avsedda för, utan adderar något nytt skapas det en spänning i möbeln. Denna spänning skapar ett ifrågasättande. Går det att sitta i fåtöljen? Är den bekväm? ”Min svulstiga tjocka fåtölj” blir en brygga mellan den tv-tittande, avslappnade brukaren och den kritiskt granskande individen. Möbelns funktioner finns kvar, sitsen, den justerbara rygglutningen, det uppfällbara fotstödet samt spaken. Utseendet är det ända som är helt förändrat. Den solida formen är utskuren, tagen i bitar. Tjugoåtta, kuddar bildar en komplex sittyta där struktur, mönster och utsmyckning träder fram. Ur vadd och tyg skymtar reclinerns mekanik. Ställningen som underbygger komfort visar sig nu som ett skelett. Vad tänker man på när man ser denna nya skepnad av recliner? Är det fortfarande samma grupp av människor som attraheras till möbeln? Eller har den väckt en ny målgrupps intresse? Min förhoppning är att designorienterade människor upptäcker reclinerns positiva komfort samtidigt som de kan fascineras av den komplexitet ”prydnadskuddarna” ger fåtöljen.

10 REFLEKTION

Att förkroppsliga en tanke om en personlig resa genom en recliner, har bjudit på många svåra och utmanande moment. Från en stark vision till fåtölj skapar motsättningar. I mitt projekt har jag varit beroende av flera olika utomstående tillverkare. Att synka dessa leverantörer och samtidigt försöka förmedla sin egen vision har varit mödosamt men samtidigt erbjudit många reflekterande moment.

Litteratur om ämnet har varit svårfunnet. Designteori jämfört med arkitekturteori är något som har väsentligt mycket mindre hyllmeter. Därför har jag många gånger blivit hänvisad att läsa arkitekturteoretiska texter och etnologisk litteratur vilket har varit intressant och berikande.

Den första fasen i mitt projekt var att föra samman en reclinerstomme med en ny design. Stolens stomme var mycket svårare att förhålla sig till än vad jag först trodde. Dess mekanik och färdigpressade stålskenor, som med en spakrörelse förändrade lutningen och funktionen på fåtöljen var komplicerad att föra samman med de visioner jag hade om sitsen. Istället för att fokusera och rita fåtöljen i 3d program gjordes formexperiment i skala 1:1. Detta underlättade processen att förena den befintliga strukturen med det som kom att bli själva sittytan. Samtidigt fick inte underredet dominera. Min vision om att personifiera möbelen var alltid vara i centrum. För att nå detta experimenterade jag med olika plattjärn. Detta för att likna underredet så mycket som möjligt och dessutom kunna få en skelettliknande underrede som skulle förstärka de kuddar som sen skulle fästas på dem.

Kan man sitta på en prydnadskudde? Ibland krockar vision och verklighet rejält. Så har varit fallet med idén om att ha prydnadskuddar som sittyta. En prydnadskudde är oftast uppbyggd av dun istället för stoppning vilket medfört att jag fick tänka om något för det uttryck jag

ville ha till mina ”kuddar”. Att ha dun som stoppning medför att det blir en dålig sittkomfort, men gör sitsen mer lik en prydnadskudde. I samtal med Bengt Mauritzon VD för Margrets textilfabrik kom det fram att det är en omöjlighet att producera en sits med dun. En dunkudde har en väsentligt kortare livstid än skumfylld kudde.

Min tid i HDKs metallverkstad har varit enormt lärorik. ”Min svulstiga, tjocka fåtölj” har haft många moment som har krävt ett nära samarbete med tekniker på skolan. Denna kunskap känns bra att ha i bagaget när jag nu lämnar skolan.

Kersti Bülow Sandin har varit ett mycket stort stöd för mig i detta arbete. Den dialog som vi haft har gett mig nya infallsvinklar såväl som stöd för mina visioner och idéer.

II REFERENSLISTOR

11:1 Litteratur

Venturi Robert, Scott Brown Denise, citat ur ”Innebörden i A&P:s parkeringsplatser eller att lära från Las Vegas”, *Kairos Arkitekturteorier nr 5*, Raster Förlag, 1999
Rampell Linda, *Designatlas*, Gabor Palotai Publisher, Stockholm 2003
Londos Eva, *Uppåt väggarna i svenska hem*, Carlssons förlag, Lund 1993
Sparke Penny, *Design 1900-talets pionjärer*, Albert Bonniers förlag, Kina 2001
Kaminsky Joakim, Kjellgren Fredrik, *Länken*, CTH Arkitektursektionen, Göteborg 2005

11:2 Andra källor/media

Tenner Edward, Harvard Magazine, *The Homosapiens became Homo sedens- and at what cost?*, November-December 2001
Carpens Cindy (<http://www.npr.org/programs/morning/features/patc/recliner>, 2006-04-10)
www.npr.org
www.tordboontje.com
www.tmf.se

www.la-z-boy.com

11:3 Personkällor

Kersti Sandin Bülow, examiner, professor i design
HDK

Tina Sahlqvist inredningsarkitekt, handledare HDK

Marianne Davidsson, Tekniker textil HDK

Bengt Mauritzon, VD Margrets Gardinkonfektion

Elsa-Britta Stjernberg, arkitekt SHE Arkitekter

Jonas Bourgarth, industridesigner, handledare HDK

Per Bornstein, arkitekt White Arkitekter, handledare
HDK

Ulf Sjöstrand, utbildningsansvarig HDK

Per Olov Landgren, studierektor HDK

Johan Lindau, VD Blå Station

Johan Eriksson, säljare Skinnguppen

Ing Marie Lindström, representant Kvadrat

Torulf Rosvall, Entreprenörsskolan Chalmers

Fredrika Jacobsson, min älskade

12 BILAGOR

12:1 Reclinerns historia

April 15, 2002 -- Americans love to lean back, put up their feet -- and relax, with the TV remote in hand and a snack and beverage within reach. The activity -- or inactivity, as it were -- dates back at least to the 1800s (minus the remote control, of course).

“Even in 19th century Europe, (people) were astonished to see how often American males would put their boots up on railings, on mantelpieces or tables,” says Edward Tenner, a visiting researcher at Princeton University. “They just loved to tilt back in their seats.”

In 1928, Americans got some serious help relaxing when two young cousins named Edward Knabusch and Edwin Shoemaker in Monroe, Mich., came up with the idea for a new kind of chair. It automatically reclined if you just leaned back, Cindy Carpien reports on Morning Edition as part of NPR’s Present at the Creation series.

“It was simply a wood slat chair that you could kick back and enjoy a summer breeze,” says La-Z-Boy historian Judy Carr.

The cousins tried to sell a few of the porch chairs to a department store buyer in Toledo, Ohio, but he said he had no use for a “seasonal chair.”

Carr says he told the cousins: “You know, if you boys can come up with a chair that could recline like that, but maybe had some stuffing and upholstery and could be used year round, you know it might sell.”

They hired an upholsterer and spent months perfecting the design, Carpien reports. In 1931, Knabusch and Shoemaker received a patent for the first automatic recliner but realized they needed a better name than “automatic adjustable chair.” They held a contest with their seven employees. The losing names were Comfort Carrier, the Slack-Back and the Sit-N-Snooze. The winner: La-Z-Boy. Eventually other companies came up with their own recliner variations, and in 1947 Barcalounger added the built-in footrest.

In the 1950s, big, bulky recliners took their place in front of new television sets. But by the 1970s, the recliner moved from the den to the basement. “The problem was taste. Our over-stuffed clunkers, that once looked comfy, had become embarrassments,” Carpien says.

32

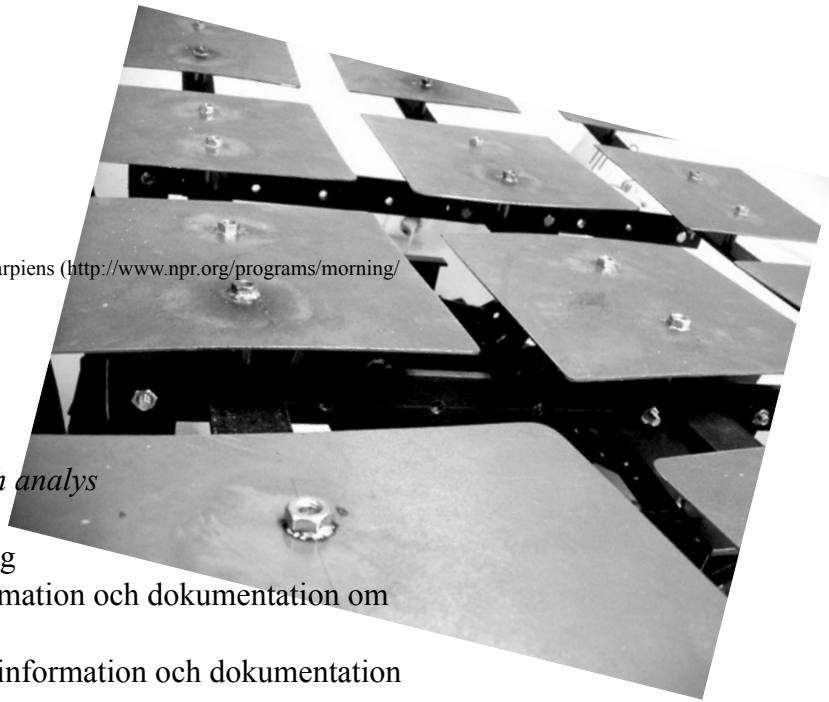
But more than a decade later they came back -- this time with sleeker looks and classier fabrics. Propelled by sales to baby boomers, “motion furniture” is now a \$4 billion industry. Recliners even play starring roles in TV shows like Friends.

But the future of recliners is more like an episode from The Jetsons. Experts predict chairs will sense your center of gravity and make you feel like you’re floating on air.

How relaxing.

(Cindy Carpiens (<http://www.npr.org/programs/morning/features/patc/recliner>))

12:2 Tidplan

v.01-05 research och analys

v.01 Projektplanering

Insamlande av information och dokumentation om ämnet

v.02 Insamlande av information och dokumentation om ämnet

v.03 Insamlande av information genom litteratur, tidskrifter, bilder, diskussioner etc.

v.04 Utvärdering av insamlat material

v.05 Insamlande av information genom litteratur, tidskrifter, bilder, diskussioner etc.

Analys och avgränsning av uppgiften med insamlat material som grund

v.06-09 Designuppgift

v.02 Formulering av designuppgift, brainstorming, idégenerering och konceptsökning. Insamlande av information genom litteratur, tidskrifter, bilder, diskussioner etc.

v.03 Brainstorming, idegenerering och konceptsökning. Insamlande av information genom litteratur, tidskrifter, bilder, diskussioner etc.

v.04 Brainstorming, idegenerering och konceptsökning. Insamlande av information genom litteratur, tidskrifter, bilder, diskussioner etc, moodboard.

v.05 Brainstorming, idegenerering och konceptsökning. Insamlande av information genom litteratur, tidskrifter, bilder, diskussioner etc., moodboard.Handledning Kersti Bylow

v.06 Insamlande av information på möbelmässan Stockholm, brainstorming, idegenerering och konceptsökning.

v.07 Utvecklande och färdigställande av konkret förslag, idegenerering och konceptsökning.

Modellarbete

v.08 Utvecklande och färdigställande av konkret förslag, idegenerering och konceptsökning.

Modellarbete

Handledning Kersti Bylow, Kontakt med ev sponsorer som tyg, stoppning och tillverkare

v.09 Utvecklande och färdigställande av konkret förslag, idegenerering och konceptsökning.

Modellarbete,

Kontakt med ev sponsorer som tyg, stoppning och tillverkare

v.10-17 Dokumentation

v.10 Arbete med rapport Modellbygge, kontakt med ev sponsorer som tyg, stoppning och tillverkare

v.11 Arbete med rapport Modellbygge, kontakt med ev sponsorer som tyg, stoppning och tillverkare
Museet överlämnar planskiss över utställningen till HDK.

v.12 Arbete med rapport inlämnande av första draft Modellbygge

v.13 Arbete med rapport, Modellbygge

v.14 Arbete med rapport Modellbygge slutfinnish

v.15 Arbete med rapport Förberedande arbete inför presentation

- v.16 Arbeta inför presentation
- v.17 Presentation
- v.18 Museets personal förbereder lokalerna för utställning.

Information om examensutställningen 2006 på Röhsska museet

- v19-20
- Utställningen färdigställs av studenterna.
- Ljussättning utförs av museets tekniker.

fredag 12 maj Studenterna ges tillträde till utställningslokalen kl 09.00 -16.00
fr.o.m. fredag den 12 maj t.o.m. fredag den 19 maj.
torsdag 18 maj kl 11.00-14.00 Pressvisning och VIP
lördag 20 maj kl 13.00 Vernissage
måndag 5 juni Nedmontering och avhämtning mellan kl 08.00-17.00. VIKTIGT att allt hämtas denna dag. Museet börjar samma dag att bygga en ny utställning i lokalen och har inget utrymme för att tillvarata utställt material som ej monteras ned och hämtas.